

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Susanna Lindenskoug
08-563 086 61
susanna.lindenskoug@uka.se

Datum
2016-05-17

Reg.nr
411-00090-15

Rektor vid Linköpings universitet

Kvalitetsutvärdering av tema teknik och social förändring - forskarnivå

Beslut

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) beslutar att ge det samlade omdömet hög kvalitet för utbildning på forskarnivå som leder till licentiatexamen och doktorsexamen i tema teknik och social förändring vid Linköpings universitet.

Ärendets hantering

UKÄ har under 2015 och 2016 genomfört en pilotomgång av kvalitetsutvärdering av ett urval utbildningar på forskarnivå. I enlighet med uppdraget från regeringen har utvärderingen utgått från de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). Till de utbildningar som utvärderas hör utbildning på forskarnivå i tema teknik och social förändring vid Linköpings universitet.

Pilotomgången har haft som syfte att pröva och utveckla UKÄ:s metod för utvärdering av utbildning på forskarnivå. Utbildningar som utvärderingen visat har kvalitetsbrister kommer att utvärderas på nytt i den ordinarie omgången av utbildningsutvärderingar. Utbildningar som får omdömet hög kvalitet i pilotomgången räknas däremot som färdigutvärderade och kommer inte att omfattas av den ordinarie omgången av utbildningsutvärderingar.

För granskningen har UKÄ efter ett nomineringsförfarande utsett en bedömargrupp bestående av ämnesexperter, doktorand- och arbetslivsföreträdare. Vid rekrytering av bedömare har jävsförhållanden beaktats.

Underlag för bedömningarna har varit den självvärdering (med bilagor) som utarbetats av lärosätet utifrån den självvärderingsmall med frågor som UKÄ tillhandahållit, den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå och individuella studieplaner för doktoranderna vid den aktuella utbildningen på forskarnivå. Intervjuer har också genomförts med representanter för lärosätet och doktorander vid utbildningen.

Utifrån underlagen har bedömargruppen gjort en preliminär bedömning av utbildningens kvalitet med hänsyn till doktorandernas uppfyllelse av utvalda examensmål, forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet och lärosätets interna kvalitetsarbete. Utbildningen har också granskats ur ett doktorand- och ett arbetslivsperspektiv. I bedömargruppens preliminära yttrande gavs även ett samlat omdöme för utbildningen.

UKÄ skickade det preliminära yttrandet till lärosätet för att ge det möjlighet att korrigera faktafel eller rätta till eventuella missförstånd från UKÄ:s sida. Lärosätet lämnade

därefter vissa synpunkter som bedömagruppen fick ta del av (bilaga 2). Bedömagruppen har tagit del av kommentarerna och där den gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandet.

Universitetskanslerämbetets bedömning

Med utgångspunkt i bedömagruppens förslag ger UKÄ det samlade omdömet hög kvalitet för utbildning på forskarnivå som leder till licentiatexamen och doktorexamen i tema teknik och social förändring vid Linköpings universitet. Utbildningar med det samlade omdömet *hög kvalitet* uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning på forskarnivå.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Harriet Wallberg efter föredragning av utredare Kristina Tegler Jerselius i närvaro av chefsassistent Agnes Ers, avdelningschef Karin Järplid Linde och enhetschef Lisa Jämtsved Lundmark.

Harriet Wallberg

Kristina Tegler Jerselius

Kopia till:
Bedömagruppen

Bedömargruppens yttrande över kvalitetsutvärdering av tema teknik och social förändring - forskarnivå

Bedömargruppens uppdrag

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har gett oss i uppdrag att, inom ramen för pilotomgången av kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå, granska utbildning som leder till licentiat- och doktorsexamen i tema teknik och social förändring vid Linköpings universitet. I bilaga 1 framgår vår bedömning med vidhängande motivering.

Härmed överlämnar vi vårt yttrande till UKÄ.

Bedömargruppens sammansättning

I bedömargruppen ingick följande ledamöter:

- Professor Gunnel Forsberg, Stockholms universitet (ordförande och ämnessakkunnig)
- Professor Erland Mårald, Umeå universitet (ämnessakkunnig)
- Docent Linda Soneryd, Göteborgs universitet (ämnessakkunnig)
- Dick Eriksson, Trollhättan stad (arbetslivsrepresentant)
- Manne Gerell, Malmö Högskola (doktorandrepresentant)

Bedömargruppens arbete

Utvärderingen har utgått från de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). Underlag för bedömningarna har varit den självvärdering (med bilagor) som utarbetats av lärosätet utifrån den självvärderingsmall med frågor som UKÄ tillhandahållit, den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå och individuella studieplaner för doktoranderna vid den aktuella utbildningen på forskarnivå. Intervjuer har också genomförts med representanter för lärosätet och doktorander vid utbildningen.

Bedömningsprocessen

Utifrån underlagen har vi gjort en preliminär bedömning av utbildningens kvalitet med hänsyn till doktorandernas uppfyllelse av utvalda examensmål, forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet och lärosätets interna kvalitetsarbete. Utbildningen har också granskats ur ett doktorand- och ett arbetslivsperspektiv. I vårt preliminära yttrande gavs även ett samlat omdöme för utbildningen.

Det preliminära yttrandet skickades till lärosätet för delning den 17 mars 2016. Lärosätet gavs därigenom möjlighet att kontrollera innehållet i det preliminära yttrandet för att kunna påpeka eventuella sakfel (bilaga 2). Vi har tagit del av kommentarerna och där det varit relevant har vi genomfört förändringar i yttrandet.

För bedömargruppen

Gunnel Forsberg
Ordförande

Bilaga 1

Bedömargruppens motiveringar

Linköpings universitet

Lärosäte	Forskarutbildningsämne	ID-nr
Linköpings universitet	Tema teknik och social förändring - doktorsexamen	A-2015-06-3852

Doktorandernas måluppfyllelse - Kunskap och förståelse

Bedömning med motivering: Av självvärderingen framgår att lärosätet erbjuder goda förutsättningar för att doktoranderna ska utveckla bred kunskap och förståelse inom området, inklusive om vetenskaplig metod. Den allmänna studieplanen klargör att ämnets bredd definieras som en sammanvävning av kulturmönster, vardagsliv, politik, ekonomi och värderingar. Bredden ligger således inbyggd i utbildningsämnet och garanteras av den förhållandevis stora andelen kurspoäng (90 högskolepoäng) i utbildningen. Med de gemensamma obligatoriska kurserna som anordnas av Tema teknik och social förändring får doktoranderna en gemensam bas vilket är avgörande för denna tvärvetenskapliga utbildning som rekryterar doktorander från olika discipliner. Såväl baskurserna, som ska genomgå under första terminen, som deltagande i programseminarier bidrar till att doktorandernas förutsättningar att uppnå breddkunskap och förståelse för forskningsområdet säkerställs. Detta tydliggörs ytterligare i självvärderingen som visar innebörden av utbildningens bredd.

Den mindre utförliga redovisningen i självvärderingen av hur studenterna uppnår fördjupad förståelse inom forskningsområdet kompenseras vid intervjuerna med lärosätet där man klargjorde hur man i utbildningen balanserar mellan det tvärvetenskapliga innehållet och det disciplinspecifika. Genom intervjuerna förtydligades det som i självvärderingen beskrivs som doktorandernas möjlighet att "anknyta till de discipliner de har för avsikt att stå i dialog med i avhandlingen". Tvärvetenskapen förstås inom utbildningen som bredd, vilket erbjuds doktoranderna genom basutbudet av obligatoriska kurser, medan fördjupningen säkras inom ramen för de individuella valbara kurser om 35–40 högskolepoäng som doktoranderna följer vid andra institutioner på universitetet och vid andra universitet i Sverige eller utomlands. Bedömargruppen anser att utbildningen därmed väl balanserar mellan det tvärvetenskapliga behovet av bredd och det disciplinspecifika behovet av fördjupning.

I självvärderingen framkommer, vilket också bekräftas av de individuella studieplanerna, att det varit svårt att upprätthålla kohortmodellen som bygger på antagning vartannat år. Som en följd av erhållna externa anslag har doktorander istället rekryterats årligen vilket bland annat inneburit att vissa doktorander läser kurser i annan ordning och således kan komma att läsa baskurser senare i sin utbildning. Enligt intervjuerna med såväl ämnesföreträdare som doktorander upplevs dock inte detta som något som riskerar måluppfyllelsen. Bedömargruppen anser att det är värdefullt att utbildningen är fortsatt angelägen om att upprätthålla kohortmodellen.

Säkerställandet av att doktoranderna uppnår bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet sker huvudsakligen genom skriftliga och muntliga examinationstillfällen, dels i kurserna, dels i doktorandstegens kontrollstationer som består av seminarier med interna och externa granskare.

Speciellt betonas kontrollen av det breda kunnandet i dessa steg. Bedömargruppen menar att säkerställandet av måluppfyllelse sker på ett systematiskt och genomtänkt sätt.

Den breda kunskapen och förståelsen för den vetenskapliga metodiken inom forskningsområdet får doktoranderna enligt den allmänna studieplanen huvudsakligen i form av metodreflektion som sker inom ramen för baskurser, seminarier, konferensdeltagande och forskningsansökningar. Detta ger såväl översikt som förståelse. Det är också vid dessa tillfällen som säkerställandet sker genom muntliga och skriftliga inslag. Vid intervjuerna klargjordes hur man går tillväga för att säkerställa att doktoranderna uppnår bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik i form av reflektioner och seminariediskussion. Specifik metodträning får doktoranderna dels genom utbildningens egen baskurs, dels genom kurser vid andra institutioner inom och utanför Linköpings universitet. Genom detta upplägg är förutsättningarna att uppnå bred och djup metodkunskap säkerställd.

Den sammantagna bedömningen är att kohortmodellen, doktorandstegen och baskursutbudet är de tre pelare som på ett övertygande sätt säkerställer att samtliga doktorander har förutsättningar att uppnå bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inklusive bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik.

Doktorandernas måluppfyllelse - Färdighet och förmåga

Bedömning med motivering: Av självvärderingen framgår att doktorandernas färdighet och förmåga tränas på olika sätt genom hela utbildningen. Bedömningen är att doktorandstegens strukturerade modell med givna tidsramar skapar goda förutsättningar för doktorandernas tidsplanering. Kontrollstationerna medför att doktoranderna har förutsättningar att utvecklas i sin förmåga att anpassa sitt forskningsuppdrag så att adekvat underlag finns till respektive avstämningsperiod. I intervjuerna klargörs att doktoranderna förväntas successivt bli alltmer självständiga när det gäller att planera och med adekvata metoder bedriva forskning. Även detta kontrolleras vid respektive doktorandsteg. Självvärderingen anger också att doktoranderna tränas i att planera sin tid genom att de får sköta rapporteringen i samband med institutionstjänstgöringen. Bedömargruppen anser dock att det är tveksamt om detta är ett lämpligt sätt att träna tidsplanering.

I självvärderingen betonas handledarens roll när det gäller doktorandernas förutsättningar att delta i vetenskapliga konferenser och externa nätverk samt att knyta kontakter med arbetslivet och det omgivande samhället. Det finns en risk att detta kan variera beroende på handledarens egna kontaktytor. Av de individuella studieplanerna och vid intervjuerna framgår dock att samtliga, även de fakultetsfinansierade doktoranderna, deltagit i flera nationella och internationella konferenser. Även möjligheten att kommunicera med det omgivande samhället kan vara beroende av handledarens kontaktnät.

Som en följd av att ämnet har en hög samhällsrelevans med avhandlingar som har potential att bidra till samhällsförbättringar erbjuds goda förutsättningar att såväl inom forskning som i andra professionella sammanhang kommunicera med intressenter och relevanta samhällsaktörer. Att doktoranderna tränas att kommunicera med det omgivande samhället säkerställs bland annat genom träning i varje baskurs, under en speciell obligatorisk medieträningskurs samt vid medieträningsseminarier. Den speciella karaktären av tvärvetenskaplighet, ämnesbredd och samhällsrelevans som utmärker utbildningen skapar vidare förutsättningar för doktoranderna att uppnå god förmåga att med auktoritet kommunicera såväl med vetenskapssamhället som med det

omgivande samhället. I en sådan miljö tvingas man kontinuerligt argumentera för sin inriktning och presentera sina resultat för olika målgrupper. I såväl självvärdering som i de individuella studieplanerna bekräftas också att detta är ett relativt omfattande inslag i samtliga doktoranders utbildning. Doktorandernas möjligheter att kommunicera med såväl det vetenskapliga som det omgivande samhället är därmed väl tillgodosedda.

Dessutom ges förutsättningar att bidra till andras lärande genom forskningsinformation i olika publika media. Många doktorander erbjuds också möjlighet att undervisa vid universitetet, som ett sätt att bidra till andras lärande, efter att ha genomgått en poänggivande högskolepedagogisk kurs. På grund av att institutionen inte har någon egen grundutbildning i teknik och social förändring, kan det dock vara svårt att tillgodose samtliga doktoranders önskemål om undervisning, vilket man försöker lösa genom att doktoranderna erbjuds att undervisa vid andra institutioner på universitetet.

Den sammantagna bedömningen är att förutsättningarna är goda för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna utvecklar de färdigheter och förmågor som bedömts ovan, det vill säga förmågan att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar; förmågan att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i olika sammanhang, samt att bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande. Bedömargruppen ställer sig dock tveksamt till om att det är en lämplig träning i tidsplanering att sköta rapporteringen av institutionstjänstgöring.

Doktorandernas måloppfyllelse - Värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömning med motivering: I första hand tränas doktoranderna i intellektuell självständighet under de obligatoriska baskurserna som i stor utsträckning kräver individuella skrivuppgifter och muntliga framställningar samt inom ramen för de övriga delarna i doktorandstegen. Under utbildningen socialiseras doktoranden in i ett etiskt förhållningssätt genom seminarier och handledning. Doktoranderna uppmanas också att delta i kurser, presentera sina rön och söka gästforskarvistelser vid andra universitet. Genom doktorandstegens avstämningstillfällen säkerställs att denna kompetens uppnås. Doktoranderna ges därmed successivt under utbildningen förutsättningar att uppnå intellektuell självständighet.

I självvärderingen framgår att det finns en viss svaghet i utbildningen gällande hur doktorandernas värderingsförmåga och förhållningssätt säkras när det gäller vetenskaplig redlighet och förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, i vilket bedömargruppen instämmer. Här har man vid lärosätet förlitat sig på att doktoranderna tar någon av de valbara etikkurser som ges på andra delar av universitetet, men av de individuella studieplanerna att döma är detta inget som prioriterats av doktoranderna. Situationen har dock förbättrats för de senare antagna doktoranderna. I självvärderingen och vid intervjun framgår att utbildningen nu har utformat en egen etikkurs varför de doktorander som för närvarande deltar i utbildningen troligtvis kommer att ha bättre förutsättningar att uppnå målet om vetenskaplig redlighet och en förmåga att göra forskningsetiska bedömningar jämfört med doktorander i tidigare kohorter.

I det tvärvetenskapliga forskarutbildningsämnet Tema teknik och social förändring är frågan om vetenskapens möjlighet och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används implicit, vilket borgar för att doktorandernas insikter rörande detta är en självskriven del i

utbildningen. Enligt självvärderingen och i intervjuerna klargörs att denna fråga också ingår i de obligatoriska baskurserna; en av dessa behandlar ämnet explicit. Vidare är detta ett återkommande ämne vid seminarier och projektarbeten eftersom denna förmåga också examineras.

Bedömargruppen menar sålunda att det tveklöst är så att doktorander i denna utbildning har förutsättningar att uppnå en djup insikt i vetenskapens roll i samhället och hur den kan användas.

Den sammantagna bedömningen är att förutsättningarna är goda för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna når intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar eftersom frågan om vetenskapens roll är mycket explicit närvarande i ämnets kärna. Det är vidare klart att doktoranderna i fortsättningen kommer att erbjudas utbildning i forskningsetik i utbildningens egen regi i större utsträckning än vad som hittills varit fallet. Bedömningen är densamma när det gäller att uppnå fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet

Bedömning med motivering: Bedömargruppen finner att forskarutbildningsmiljön har etablerats som en stark forskningsmiljö som både attraherar externfinansiering, nationella som internationella forskare samt många sökande till utlysta doktorandtjänster. Därtill har forskarutbildningsmiljön många kontakter och samarbeten med olika samhällsaktörer. Sedan starten år 1980 har mer än 110 doktorander disputerat och det finns också en stor vilja att utveckla verksamheten.

Tema teknik och social förändrings forskarutbildning är organiserad i form av en tvärvetenskaplig forskarskola med huvudsaklig samhällsvetenskaplig och humanistisk kunskapsbas och med problemorienteringsfokus. Även om såväl lärare som doktorander kommer från olika ämnesbakgrunder är området för forskarutbildningen tydligt och fungerar som en sammanhållen miljö. Doktoranderna antas normalt vartannat år i större kohorter och börjar med en gemensam termin med breda och introducerande baskurser. Efter första terminen knyts doktoranden till ett av fyra forskningsprogram med tillhörande seminarieverksamhet. Vissa doktorander är dessutom anknutna till externfinansierade forskarskolor och forskningsprogram. Det finns en studierektor för forskarutbildningen och ett gemensamt handledarmöte där alla disputerade anställda ingår.

Utbildningen är väl sammanhållen och väl organiserad. Forskarskolan med kohorter och obligatoriska kurser torde bidra till en stärkt identifikation med forskningsområdet och forskarmiljön, och bidrar samtidigt till att säkerställa en viss bredd i utbildningen. Att detta upprätthålls och utvecklas är mycket viktigt för en tvärvetenskaplig utbildning, där de forskarstuderanden rekryteras från olika discipliner och där de specialiserar sig under utbildningens senare delar.

För närvarande är 17 doktorander antagna vid utbildningen men flera nya tjänster var under utlysning när självvärderingen skrevs. Samtliga doktorander i forskarskolan har helfinansiering i form av doktorandtjänster från anställningens början. Majoriteten är externfinansierade och ett villkor för denna finansieringsform är att den täcker in minst tre år. Övriga doktorander finansieras av basanslag. Eventuell assistenttjänstgöring upp till 20 procent finansieras av utbildningsanslag. Andelen externfinansiering har ökat genom samarbete med större forskningsprogram. Bedömargruppen anser att det är positivt att finansieringssystemet bygger på flera källor, speciellt att finansiering med externa medel har ökat.

Av de 17 doktoranderna i gruppen är 10 kvinnor. Man satsar nu på att rekrytera fler manliga doktorander, genom att anta män vid lika kompetens. Fem av doktoranderna har inte svenska som modersmål och denna internationalisering innebär att forskarutbildningen numera sker på engelska. Självvärderingen redogör för den utmaning detta innebär när det gäller att motivera användningen av engelska i uppdrag och forskningsområden som innebär studier av svenska förhållanden för en svensk publik. Språkfrågan handlar också om det administrativa språket och möjligheten för icke svensktalande att delta i organisatoriska sammanhang. Alla doktorander erbjuds därför språkkurser i svenska.

Bedömargruppen ser positivt på ambitionen att arbeta för en könsmässigt balanserad doktorandgrupp samt den insats som görs för att skapa en internationaliserad forskarutbildning. Värdefull är även den insikt man visar kring utmaningar, som till exempel de språkliga.

Det finns krav på handledarutbildning för alla huvudhandledare och övriga forskare uppmanas att gå sådana kurser. Handledarmötet är viktiga tillfällen för att diskutera och överföra kunskap om forskarutbildning till yngre kollegor. Meritering stöds vidare genom att uppmuntra juniora forskare att uppnå docentkompetens och att seniora och juniora forskare skriver forskningsansökningar och artiklar tillsammans.

Vissa handledare har inte svenska som modersmål och har svårt att tillägna sig administrativ information från universitetet. Det finns därför en överbelastning av vissa svenskkunniga seniora lärare, som förutom ansvar för kurser, handledning och seminarier också får ta större ansvar för administration och uppdrag inom universitetet. Detta försöker man åtgärda genom att erbjuda svenskundervisning. Samtidigt finns en stressituation hos externfinansierade lärare på grund av osäkra anställningsförhållanden. Hög grad av externfinansiering bland disputerad personal leder till viss instabilitet i miljön. Detta har man försökt motverka genom flera tillsvidareanställningar. Utbildningen är väl försörjd med kompetent handledning. Eftersom utbildningen är tvärvetenskaplig är det värdefullt att man erbjuder handledare med olika disciplinär kompetens. Likaså är det av stort värde att det finns både manliga och kvinnliga handledare som kan fungera som förebilder för doktoranderna. Bedömargruppen uppfattar dock att belastningen för tillsvidareanställda och viss osäkerhet bland tillsvidareanställda kvarstår vilket kan inverka ofördelaktigt på doktorand/handledarrelationen.

Bedömargruppens uppfattning är att den tvärvetenskapliga miljön vid utbildningen erbjuder doktoranderna ett stort utbud av nätverk. Det finns såväl doktorandnätverk, forskarnätverk och projektnätverk där doktoranderna deltar. Dessa är såväl nationella som internationella. Utbildningen har samarbete med forskare och institutioner i ett antal länder och institutioner, huvudsakligen inom Europa och USA. Dessutom sker samarbete med offentliga myndigheter.

Utifrån självvärderingen kan det konstateras att det finns en ambitiös modell för att tillgodose att doktorandernas studietid blir så bra som möjligt. Det gäller såväl infrastrukturfrågor såsom arbetsplats och datatillgång som sociala åtgärder. Det framgår av självvärderingen att man är medveten om att stress och konkurrens bland doktorander och personal kan uppstå och det finns rutiner för handledarbyten, återkommande medarbetarsamtal och inom universitetet finns stöd av olika slag och kurser i stresshantering. Enligt intervjuerna menar ledningen för utbildningen att detta för närvarande

inte är ett stort problem vid utbildningen. Bedömargruppen anser trots detta att frågan ändå bör bevakas även i fortsättningen. Ledningen vid utbildningen är medveten om behovet av en god arbetsmiljö, såväl när det gäller fysisk infrastruktur som när det gäller psykosociala förhållanden och att man försöker uppnå detta genom olika åtgärder. Värdefullt är också att man arbetar förebyggande, till exempel när det gäller stresshantering.

I de individuella studieplanerna framgår att de flesta doktorander är boende i Linköping eller i närområdet vilket innebär att de har möjlighet att delta i forskarutbildningsmiljön. I självvärderingen betonas flera gånger vikten av närvaro i miljön och inte minst vid seminarierna, där många av examensmålen uppfylls. Det konstateras bland annat: "När det uppstått problem för en doktorand i avhandlingsarbetet har vi sett att det ofta är kopplat till att doktoranden – av olika anledningar – har bristande närvaro på programseminarierna" (s. 3). För att närvaro ska kunna upprätthållas på seminarierna även för de doktorander som pendlar, så ligger alla seminarier samlade på tre dagar i mitten av veckan. Huvudprincipen är att handledarna ska vara anknutna till utbildningen och det gäller speciellt huvudhandledaren som också har ansvar för progression. Några biträdande handledare för specialkompetens anlitas externt. Man anser inte att detta föranleder några speciella åtgärder eftersom de inte har ett huvudansvar.

Närvaron är god vilket gör att det finns goda möjligheter även för pendlare doktorander att delta och att detta ytterligare skulle kunna säkerställas med hjälp av rutiner för närvaro vid seminarier. Bedömargruppen anser vidare att det är positivt att värnandet av närvaron i forskarmiljön också gäller handledarna. Att man i syfte att erbjuda varje doktorand bästa möjliga handledning genom att anlita externa handledare kan dock riskera att doktoranden blir väldigt uppbunden kring huvudhandledaren.

Den sammantagna bedömningen är att forskarutbildningsmiljön är av god kvalitet och tillräcklig omfattning och att det stora kontaktnät som erbjuds doktoranderna skapat goda förutsättningar för deras möjlighet att på olika sätt integreras i relevanta nätverk genom workshops, projektdeltagande och andra kontakter.

Internt kvalitetsarbete

Bedömning med motivering: Utbildningen är organiserad för att säkra kvaliteten och att ge doktorander stöd i olika former under hela forskarutbildningstiden. Doktoranderna rekryteras vartannat år (kohortmodellen) efter nationell och internationell annonsering. Söktrycket har varit relativt högt, 30–60 sökande, beroende på doktorandtjänstens inriktning. Antalet tredubblades 2015. En bedömargrupp tillsätts och den identifierade tätgruppen intervjuas innan beslut tas.

Fyra strukturer/aktiviteter är särskilt viktiga för hur utbildningen är organiserad: veckovisa programseminarier, kvalitetskontroll av avhandlingsarbete, kurspaket, och doktorandkohorter. Kontrollstationer för att bedöma progression och kvalitet i utbildningen finns under hela utbildningstiden.

Det finns ett välutvecklat och systematiserat kvalitetsarbete inom utbildningen. De individuella studieplanerna används aktivt och uppdateras minst en gång per år. Att handledningen är av god kvalitet säkerställs genom årliga medarbetarsamtal med doktoranderna samt att vid andra tillfällen samtala om handledarsituationen med studierektor eller avdelningschef. Policy för handledning samt policy och rutiner för handledarbyten finns.

Kursutbudets höga kvalitet säkerställs genom utvärderingar av varje kurs och kontinuerligt förbättringsarbete med kurserna (både baskurspaket med grundläggande kunskaper och specialiseringskurser som motsvarar enskilda doktoranders forskningsintressen) vilket framgår av självvärderingen och bekräftas vid intervjuerna. Under år 2015 har ett förnyelsearbete av kursutbudet pågått. Utbildningen arbetar mycket aktivt med att säkerställa kursutbudets kvalitet genom kontinuerliga interna diskussioner och förnyelsearbete samt genom internationella och nationella kontakter och samarbeten.

Antagningsprocessen garanterar en rättssäker process och kvaliteten på avhandling som släpps fram till disputation säkerställs genom de kontrollstationer som används inom utbildningen. Bedömargruppen anser vidare att kontrollstationernas utformning ger en bra balans mellan intern och extern kvalitetsgranskning.

Självvärderingen identifierar en svaghet i att inte i tillräcklig utsträckning samla in alumners synpunkter. Bedömargruppen anser att utbildningen har förutsättningar att inom en snar framtid komma tillrätta med denna svaghet genom att det har fattats beslut om en återkommande alumnenkät.

Vidare identifierar utbildningen fyra styrkor:

- den kohortbaserade utbildningen,
- kurspaket i ständigt utveckling och förbättring,
- doktorandstegens och den individuella studieplanens kvalitetssäkringsfunktioner.

Bedömargruppen anser att utbildningen har goda förutsättningar att bibehålla de tre sistnämnda styrkorna. Att utbildningen även fortsättningsvis ska kunna ha en kohortbaserad utbildning är beroende av resurser att anta doktorander och är därmed beroende av omvärldsfaktorer som utbildningen inte råder över själva.

Den sammantagna bedömningen är det interna kvalitetsarbetet fungerar väl.

Arbetslivsperspektiv

Bedömning med motivering: Utgångspunkten för ett arbetslivsperspektiv är förutsättningarna för doktoranderna att få jobb efter disputation. Med jobb avses både anställningsbarhet och möjligheten att använda sin kunskap från forskarutbildningen som entreprenör. Bedömargruppen har analyserat dessa två alternativ och benämnt dem anställningsspår respektive entreprenörsspår.

De olika karriärvägarna kan stödjas genom tre olika engagemang från forskarutbildningen och forskningsmiljön, nämligen genom forskningsprojekt, kurser eller andra aktiviteter arrangerade på fakultetsnivå eller motsvarande. I detta sammanhang avser kurser enbart sådana som ger poäng i utbildningen. Kurser utan poäng benämns som en aktivitet.

För anställningsspåret inom akademi ger forskarutbildningen goda förutsättningar för en anställning inom akademien, bland annat tack vare att det är en erkänd och etablerad miljö som också har förmåga att attrahera medel i form av uppdragsfinansierad forskning. Eftersom forskarutbildningen stödjer medverkan i olika konferenser och nätverk, nationella och internationella, ökar doktorandernas

möjlighet till en akademisk karriär. Att kurser kan tas vid andra lärosäten och förstärker detta ytterligare.

Bedömargruppen menar att anställningsspåret näringsliv förutsätter ett långsiktigt samarbete med finansiärer för uppdragsforskning vilket kan ge en fördel för en karriär som anställd hos finansiären, exempelvis Energimyndigheten och Trafikverket. Doktoranderna erbjuds också fem aktiviteter som ger dem en överblick över de olika möjligheter som finns inom näringslivet (aktiviteter som också kan vara stöd för en akademisk karriär).

De fem aktiviteterna som nämns i självvärderingen är:

- undervisning, ses som ett generellt sätt att bli attraktiv för olika karriärer,
- alumndagar, en möjlighet att möta och diskutera med tidigare disputerade inom Tema teknik och social förändring, med olika karriärer,
- tematiska seminarier som doktoranderna själva har möjlighet att bestämma inriktning på,
- karriärplanering som erbjuds på fakultetsnivå,
- mentorprogram som är ett nytt program för möten mellan seniora forskare och doktorander.

Bedömargruppen konstaterar att forskningsprojekten, kurserna och aktiviteterna sammantaget erbjuder goda förutsättningar för en karriär inom näringslivet.

När det gäller entreprenörsspåret finns det en viss koppling mellan ämnet och entreprenörskap, men att det saknas kurser och aktiviteter med fokus på entreprenörskap. Bedömargruppen anser det dock troligt att de aktiviteter som arrangeras mellan doktorander och alumner ger doktoranderna en insikt om entreprenörsverksamhet, exempelvis inom mentorsprogrammet som startades 2014. I intervjuerna lyftes argumentet att det är svårt att patentera forskningsresultat som svar på frågan om hur miljön ser på och satsar på entreprenörskap. Detta tyder på att forskarmiljön har ett snävt perspektiv på innovation och entreprenörskap.

Den sammantagna bedömningen är att forskningsprojekten, kurserna och aktiviteterna sammantaget erbjuder vissa förutsättningar för en karriär inom akademien eller som innovatör. Däremot saknas innehåll i såväl kurser som aktiviteter för att stödja en karriär som entreprenör. Det saknas också en insikt om entreprenörskap i självvärderingen och i intervjuerna.

Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: Inom utbildningen betonas vikten av gemenskap mellan doktoranderna, vilket bygger på målsättningen om att antagningen ska ske i doktorandkohorter i vilka doktoranderna tillsammans kan läsa kurser och utveckla en ömsesidig förståelse för varandras eventuella problem och situation. Doktoranderna framstår även som starkt integrerade i forskarutbildningsmiljön, bland annat genom att de betraktas som medarbetare, vilket bedömargruppen anser vara positivt.

Arbetsmiljön för doktoranderna håller hög kvalitet och det är en styrka att samtliga doktorander erbjuds anställning under hela forskarutbildningen. Anställningen medför att alla har tillgång till sociala trygghetssystem av stor betydelse för doktoranderna. Avseende den fysiska arbetsmiljön garanteras doktorander dator och arbetsplats samt andra relevanta instrument. Självvärderingen poängterar att den psykosociala arbetsmiljön länge har uppmärksamats inom forskarutbildningen. Som exempel

anges ett tematiskt forum för doktorander där bland annat stress och karriärplanering kan diskuteras, en "lika-villkorskommitté" samt kurser i stresshantering.

Vidare betonas i självvärderingen möjligheten för många doktorander att meritera sig genom undervisning. Samtidigt noterar bedömargruppen att utbildningen på institutionen inte kan erbjuda möjlighet till undervisning eftersom lärosätet saknar grundutbildning i Teknik och social förändring. Bedömargruppen ser att det här finns en potentiell risk att konkurrens om institutionstjänstgöring kan medföra stress för doktoranderna, särskilt i de fall där undervisning tilldelas på mer informella grunder. För att komma tillrätta med att inte alla doktorander garanteras undervisning har en grundutbildningsutvecklare tillsatts.

Bedömargruppen anser att det är positivt med den tydliga strukturen för forskarstudierna. Överlag är den tydlighet som finns med doktorandstege och kontrollstationer ur ett doktorandperspektiv positivt eftersom det ger en lättförstådd process. De tydliga och, oftast, väl dokumenterade stegen bör enligt bedömargruppen kunna underlätta forskarutbildningens progression och ge doktoranden en god möjlighet att följa och planera utbildningen. I självvärderingen finns en relativt utförlig diskussion kring byte av handledare, och doktorander ges också möjlighet att utse en ny biträdande handledare efter ett år när doktoranden fått bättre insikt i sina behov.

Doktorandinflytande säkerställs genom att doktorandrepresentanter deltar i de flesta beslutande organ såsom Temanämnden och Temainstitutionens forskarutbildningskommitté. Ett undantag är handledarmötet som framstår som det kanske viktigaste organet för forskarutbildningen men där doktorandrepresentation saknas. Detta motiveras av att det finns ett behov för diskussion om enskilda doktorandärenden i nämnden, vilket är rimligt, men samtidigt kan ett frågetecken resas för hur doktorandernas inflytande trots detta kan garanteras eftersom handledarmötet har en viktig roll vid exempelvis rekrytering. Doktoranderna ges möjlighet att lämna synpunkter på sin utbildning genom årliga samtal med ansvarig (studierektor första året, avdelningschef därefter), genom årliga stormöten med samtliga doktorander samt genom kursutvärderingar och en enkät som genomförs vartannat år.

Den sammantagna bedömningen är att utbildningen ur ett doktorandperspektiv fungerar väl för att tillgodose doktorandernas behov och med reservation för att det saknas doktorandinflytande vid handledarmötet anser bedömargruppen att doktorandinflytandet är tillräckligt.

Samlat omdöme: Hög kvalitet

Bedömning med motivering: Sammantaget konstaterar bedömargruppen att utbildningen erbjuder goda förutsättningar för att doktoranderna ska uppnå bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inklusive metodisk kunskap. Förutsättningarna är vidare goda för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna får färdighet och förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar. Bedömargruppen menar vidare att doktoranderna ges förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog såväl med vetenskapssamhället som med samhället i övrigt. Förutsättningar finns också för att lärosätet ska kunna säkra att doktoranderna får förmåga att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande. Förutsättningarna är tillfredsställande för att lärosätet ska kunna säkra att doktoranderna når intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra

forskningsetiska bedömningar samt fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. Examensmålen för utbildningen uppnås genom gemensamma och valbara kurser, väl strukturerad väg genom utbildningen med flertal kontrollstationer för det egna avhandlingsarbetet samt ett stort utbud av seminarier där teoretiska, metodmässiga och presentationsmässiga frågor diskuteras. Att detta leder till att doktoranderna når examensmålen säkerställs genom examinationer och avstämningar genom hela utbildningen, vilket redovisas i de individuella studieplanerna. Dock råder viss inkonsekvens när det gäller hur man i de individuella studieplanerna har angett vilka lärandemål som respektive insats/kurs förhåller sig till. Enligt intervjuerna är dock studieplanerna inte styrande i detta avseende.

För forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet anser bedömggruppen att lärosätet säkrar en god och stark miljö för doktoranderna. Bedömggruppen uppfattar dock att belastningen för tillsvidareanställda och viss osäkerhet bland tillsvidareanställda kvarstår vilket kan inverka ofördelaktigt på doktorand/handledarrelationen.

Det interna kvalitetsarbetet fungerar överlag väl med goda rutiner för kvalitetssäkring av doktorandernas avhandlingsarbete. Det finns en tydlig beredskap för att identifiera och åtgärda brister i utbildningen. Tema teknik och social förändrings forskarutbildning är organiserad på ett sätt som främjar hög kvalitet och kontinuerligt kvalitetsutvecklingsarbete.

Doktorandinflytandet är tillräckligt och utbildningen tillgodoser väl doktorandernas behov. Samtliga doktorander på forskarutbildningsprogrammet i ämnet Tema teknik och social förändring har förutsättningar att uppnå de examensmålen som krävs för godkänd examination.

Ur ett arbetslivsperspektiv ger utbildningen vidare stöd för en fortsatt karriär som anställd inom akademien eller i näringslivet, medan stödet för en karriär som entreprenör är mindre utvecklat. Här finns en utvecklingspotential.

Den sammantagna bedömningen är att utbildningen håller en hög kvalitet.

Datum

2016-04-08

Lärosäte:	Linköpings universitet
Forskarutbildningsämne:	Tema teknik och social förändring
Examen:	Doktorsexamen

Doktorandernas måluppfyllelse – Kunskap och förståelse**Doktorandernas måluppfyllelse – Färdighet och förmåga****Doktorandernas måluppfyllelse – Värderingsförmåga och förhållningssätt****Forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet****Internt kvalitetsarbete****Arbetslivsperspektiv****Doktorandperspektiv**

Linköpings universitet har tagit del av det preliminära yttrande som sänts till lärosätet för påsyn. Enligt anvisningarna från UKÄ i anslutning till att det preliminära yttrandet skickades till LiU framgår att lärosätet har möjlighet att till UKÄ påpeka eventuella sakfel. Vid genomläsning av det preliminära yttrandet har företrädare för aktuell forskarutbildning inte funnit några sakfel som skulle finnas anledning att göra påpekanden om.

Enligt uppdrag
Charlotta Einarsson
Utbildningsledare, Filosofiska fakulteten